

พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

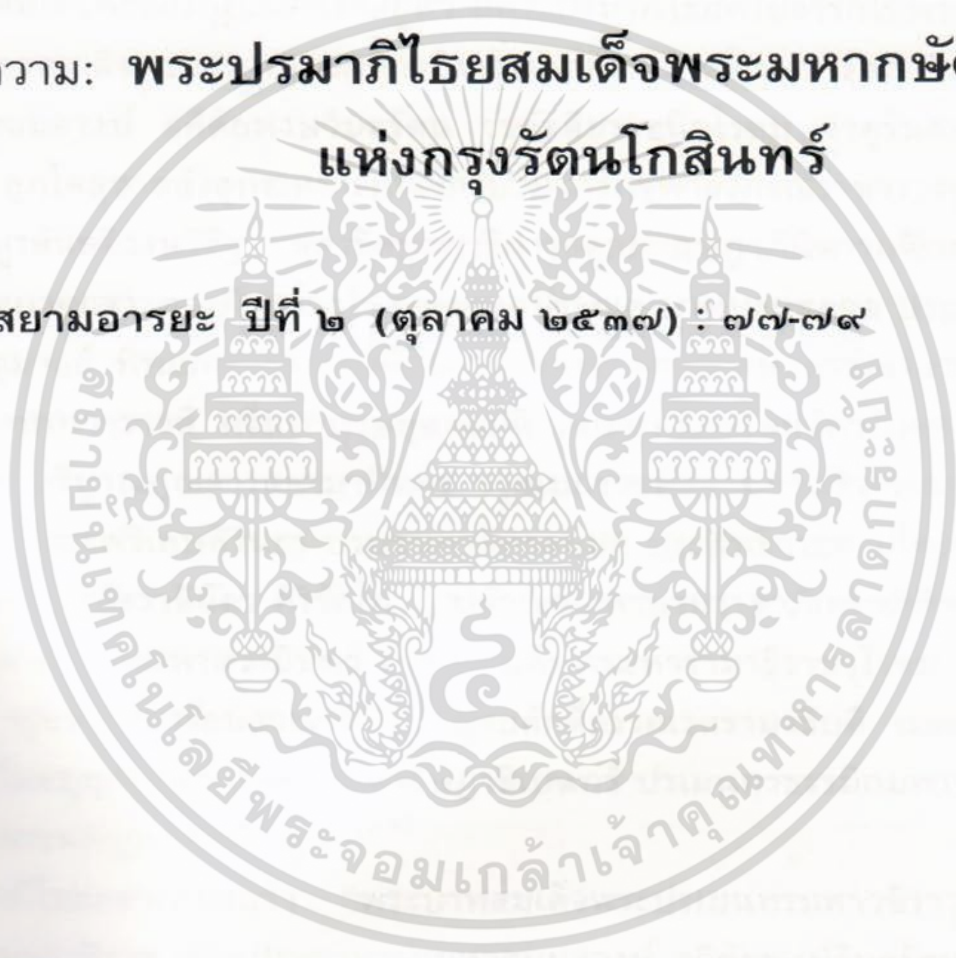
พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เสวยพระชนมายุ ๗๖ พรรษา

ชื่อผู้เขียน: ภาวาส บุญนาค

ข้อบทความ: พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ที่มา: สยามอารยะ ปีที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๓๗) : ๗๗-๗๙

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระปรมาภิไธยสมเด็จพระมหากษัตริย์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เรื่อง/ภาवास บุนนาค

ตอนที่ ๔

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร อธิปัตย์พงษ์วิมลรัตน วรชัตติยราชนิกรโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ อุภโตสุชาติสังสุทศเคราะห์หิรัญนารถจุฬาลงกรณราชวรังกูร บรมมกุฏนเรนทร์ สุรัสวดีตติวงษ์วิสิฐ สุสาธิตบุรพาธิการอดุลยภักษภาณินหารอดิเรกบุญฤทธิ์ รัญลักษณ์วิจิตรโสภาคยสรรพางค์ มหาชโนตตะมางคประณต บาทบงกชยุคล ประสิทธิสรรพศุภผลอุดมบรมสุขุมालย์ ทิพยเทพาวตารไพศาลเกียรติคุณอดุลยพิเศษ สรรพเทเวศรานุรักษ์ บูริมศักดิ์สมญา เทพทวารวดี ศรีมหาบุรุษสุดสมบัติ เสนางคนิกรรัตนอัศวโกศล ประพนธ์บริษัฒทวสมาจาร บริบูรณ์คุณसारสยามาทินคร วรุตเมกราชดิลก มหาปรีวารยนายกอนันตมัทธเนศวรฤทธิเดช สรรพวิเศษศิรินทร บรมชนกาศิศรสสมมต ประสิทธิวรยศ มโหดมบรมราชสมบัติ นพปฎลเสวตรฉัตรดิฉัตร ศิริรัตโน ปลักษณมหาบรมราชาภิเศกาภิสิต สรรพทศทิศวิจิตรไชย สกลมโหดวริยมหาสวามินทร์ มเหศวรมหินทรมหารามาราชวโรดม บรมนารถชาติอาชาวไศรย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ์ อดุลยศักดิ์อรรคเรศรามาริบัติ เมตตากฤษณาสีชลหฤไทย อโนปไมยบุญการสกลไพศาลมหารัษฎาธิเบนท์ ปรเมนทรรวมิกมหาราชาราชราชบรมนารถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”^(๑)

พระปรมาภิไธยอย่างมีชัยว่า “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร อธิปัตย์พงษ์วิมลรัตน วรชัตติยราชนิกรโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาราชราชบรมนารถบพิตร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”^(๒) และอย่างสังเขปว่า “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชกุมาร พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”

(๑) คัดจากราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๓๓ หน้า ๒๑๒-๒๑๓ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๙

(๒) คัดจากประกาศพระราชพิธีฉัตรมงคลรัยแลโคลงสาม ในหนังสือประกาศการพระราชพิธีเล่ม ๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระปรมาภิไธยทั้งนี้ พลโทดำเนิน เลชะกุล ได้ค้นหลักฐานจากที่หลายแห่งประมวลมาเรียบเรียงไว้ในหนังสือ “สารานุกรม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” เล่ม ๑ ตอนที่ว่าด้วย “พระบรมนามาภิไธยเมื่อเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ” มีเนื้อความสรุปได้ว่า เมื่อก่อนงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก มีการประชุมพระบรมวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ (มีสมเด็จพระยาเทวะวงศ์วโรปการ และกรมพระสมมตอมรพันธุ์ เป็นต้น) เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๔๕๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่เมื่อยังเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ประทับเป็นประธาน ปรีक्षाกันด้วยเรื่องที่จะจัดการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในการประชุมนั้น เชื่อได้เป็นแน่ว่าจะได้ปรึกษาเรื่องการผูกพระปรมาภิไธยที่จะถวายใหม่ด้วย อยากจะขอให้ผู้สนใจติดตามศึกษาจากสารานุกรมที่กล่าวแล้ว จะได้รับความรู้ที่มีค่ามาก

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติรับพระบรมราชาภิเษกเฉลิมพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๕๓ ภายหลังจากนั้น ๖ ปีมีการเฉลิมพระปรมาภิไธยใหม่เป็น “พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” เรื่องราวตอนนี้มีปรากฏชัด โดยละเอียดในประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธย ซึ่งลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๓ หน้า ๒๑๒-๒๑๗ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๕๙ จึงขอคัดมาลงไว้ให้ทราบดังนี้

ประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธย

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเปในอดีตภาค ๒๔๕๙ พรรษา บัตยุบันกาล นาคสังวัจจร พฤศจิกายนมาส เอกทศมาสทิน โสรวาร โดยกาลกำหนด (๑)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (๒)

เสด็จออก ณ พระที่นั่งสุทไธสวรรยปราสาทบรมราชพิมาน โดยสถานอุตตราบิมุข ประทับเหนือพระราชบัลลังก์นำพระแท่นมณีคศิลาบาท ณ ภายใต้พระนพปดลมหาเศวตฉัตรศิริราชธารง พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ แลเสนาอำมาตย์ราชเสวก ฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทบงกชยุคล โดยกำหนดฐานานุศักดิ์เป็นมหาจาดูรวรรคสันนิบาต ในการพระราชพิธีฉัตรมงคลนักขัตวาร

จึงมีพระบรมราชโองการ มาณพระสุรสิงหนาท ดำรัสเหนือเกล้าฯ ว่า พระบรมวงศานุวงศ์ และท่านเสนาบดีมนตรีมุขทุกกระทรวง ทบวงการ ทั้งฝ่ายทหารแลพลเรือน ได้พร้อมกันมอบฉันทานุมัติถวายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ครั้งสมัยกรุงพระมหานครศรีอยุธยาโบราณนั้น เมื่อสมเด็จพระเจ้ารามราชาผู้ครองนครอยู่ทองโบราณ ได้ทรงสถาปนากรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยามหานครขึ้นแล้วเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราช

(๑) วันเสาร์ที่ ๑๑ พฤศจิกายน ปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๕๙

(๒) ต้นฉบับลงพระปรมาภิไธยอย่างเต็มตามที่ปรากฏข้างต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมบัติ ทรงพระนามว่าสมเด็จพระรามาธิบดีเป็นประถมบรมกษัตริย์สืบมา ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีจักรีบรมนาถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้ทรงสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์มหินทรายุทธยาเป็นพระมหานครขึ้นแล้ว ได้เสด็จเสวยไอสุริยสมบัติผ่านสยามรัฐมณฑลก็ได้ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชรามาธิบดี ๕๗ เป็นประถมบรมกษัตริย์ในพระมหากษัตริย์บรมราชวงศ์สืบมาจนกาลบัดนี้ จึงเห็นด้วยเกล้าฯ พร้อมกันว่า พระนามสมเด็จพระรามาธิบดีนั้นเป็นพระมหามงคลปรมาภิไธยอันประเสริฐ และมีเป็นสร้อยอยู่ในพระสุพรรณบัฏแล้ว ทั้งประกอบเป็นพระราชศิริกับนามพระมหाराชธานี ด้วยสมควรจะประดิษฐานพระนามนี้ไว้ให้เป็นใหญ่ในพระราชประเพณี ให้เป็นที่เจริญพระราชศิริสวัสดิพิพัฒจักรกาล จึงพร้อมกันขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาศกราบบังคมทูลขอพระราชทานเฉลิมพระนามพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ทรงพระปรมาภิไธยสมเด็จพระรามาธิบดี นำพระนามเดิม แทนคำว่าสมเด็จพระปรเมนทระ เพื่อเจริญพระราชศิริกฤดาภินิหาร ให้พระบรมราชมหากษัตริย์วงศ์ดำรงมหาสุริยสมบัติเป็นอิศราธิปไตย ในสยามรัฐ-สีมา โดยสถาพรพัฒนาการ เป็นอนัญญาสาธารณชั่วฟ้าแลดิน ดังนี้

เมื่อได้ทรงพระราชวิจารณ์ด้วยพระญาณอันสุขุมโดยรอบคอบแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วยกับความดำริห์ของพระบรมวงศานุวงศ์ แลท่านเสนาบดี ดังที่ได้กราบบังคมทูลนั้น

อนึ่งทรงพระราชดำริห์ว่า เมื่อครั้งกรุงศรีอยุธยา สมัยสมเด็จพระเจ้ารามเมืองอู่ทอง ได้ผ่านพิภพสยามประเทศมณฑลเป็นประถมบรมกษัตริย์ทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ แลก็นำที่สมเด็จพระราชาธิบดี ซึ่งสืบราชสมบัติต่อลงมา จะทรงพระนามว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ แลที่ ๓ ตามลำดับ แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุที่สมเด็จพระราชาธิบดีที่ ๑ ต่อมานั้น หาได้สืบสันตติวงศ์โดยตรงเป็นลำดับกันมาไม่ส่วนในพระบรมราชวงศ์มหากษัตริย์นี้ จำเดิมแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้เสวยราชสมบัติเป็นประถมบรมกษัตริย์ ในพระบรมราชวงศ์นี้แล้ว ต่อแต่นั้นมาก็ได้สืบสันตติวงศ์โดยตรงมาจนบัดนี้ หาได้มีการยกย่องผันแปรอย่างใดไม่ ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ ๒ ที่ ๓ ก็ได้ทรงพระนามสมเด็จพระรามาธิบดีต่อเนื่องกันมา พึ่งมาเปลี่ยนพระราชประเพณีใช้คำอื่นนำพระนามเมื่อในรัชกาลที่ ๔ อาไศรยเหตุนี้ จึงควรเฉลิมพระปรมาภิไธยให้ทรงพระนามสมเด็จพระรามาธิบดีทุกรัชกาลด้วย

จึงมีพระบรมราชโองการมานพระสุรสิงหนาท ดำรัสสั่งให้เฉลิมพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกรุงรัตนโกสินทร์ดังนี้

รัชกาลที่ ๑ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหากษัตริย์บรมนาถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

รัชกาลที่ ๒ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาอิศรสุนทร พระพุทธเลิศหล้านภาไลย ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รัชกาลที่ ๓ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาเจษฎาธิบดินทร์ พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๓

รัชกาลที่ ๔ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหามงกุฎ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๔

รัชกาลที่ ๕ พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 5

รัชกาลปัจจุบัน พระปรมาภิไธยอย่างสังเขปว่า พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ฤาพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีรัชกาลปัจจุบัน

ส่วนพระปรมาภิไธยอย่างเต็มที่ แลอย่างมัธยมนั้น ให้ต่อสร้อยพระนามลงตามแบบที่เคยใช้มาทุก ๆ รัชกาล

อนึ่งสมเด็จพระราชาธิราช ซึ่งจะสืบสันตติบรมราชมหাজักรวงศ์ต่อไปนั้น ก็ให้ทรงพระปรมาภิไธย สมเด็จพระรามาธิบดีเป็นอาทิ โดยนัยะพระราชประเพณีนี้ไปลำดับไปตราบเท่า กัลปาวสานเทอญ”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้